

DOI: 10.5281/zenodo.2606430
CZU 811.111'367.625

SOME CONSIDERATIONS ON THE SEMI-MODAL AUXILIARY VERBS

Valentina Ciumacenco

Free International University of Moldova, Chisinau, 52, str. Vlaicu Pârcalab
vciumacenco@ulim.md

Received: November, 10, 2018

Accepted: January, 28, 2019

Abstract. Modality as a major exponent of interpersonal relations has been extensively studied. It is mostly studied in a highly individual centered view that individual speakers and their relations to one another are central, and social relations are built up through the linguistic interactions of speakers. In most cases, a modal verb expresses the speaker's or the author's attitude at the time of speaking. So, it is very necessary that we learn the meaning of the modal verbs in certain contexts. This paper aims at explaining difficulties involved in the treatment of modals by presenting meaning-definitions through paraphrases which take underlying culture-based assumptions into account. Special focus will be given to various meanings and uses of two modals „must” and „can” based on the examples taken from different presidential inaugural addresses.

Keywords: *modality, modals, attitude, meaning, semantic, epistemic, deontic*

Modalitatea este una dintre cele mai complexe și mai confuze categorii, a cărei abordare s-a făcut în lingvistica actuală din diverse perspective (semantică, sintactică, pragmatică etc.) în vederea definirii conceptului respectiv în plan general lingvistic sau cu aplicare la o limbă anumită. Multiple fațete ale acestei categorii permit o interpretare poliaspectuală și, desigur, presupun o discuție în contradictoriu, pornind de la aspectul filozofic, logic, ontologic până la cel lingvistic. Pare adevărată afirmația că acest concept este unul dintre cele mai actuale [1], având în vedere implicația lingvistică a fenomenului și numeroasele studii care au tratat subiectul în cele mai diverse limbi.

Sintetizând teoriile expuse pe paginile literaturii de specialitate cu privire la categoria modalității, putem constata o pluralitate de opinii. Modalitatea este interpretată în dependență de conținutul și mijloacele de actualizare, diferite de la o limbă la alta, drept o categorie gramaticală, sintactică, lexico-gramaticală, semantică, funcțional-semantică, semantico-pragmatică ș. a. [2].

Modalitatea este văzută ca „relație dintre locutor și enunț” [3], idee împărtășită și de autorii Gramaticii Limbii Române (GALR) și concepută drept „raportul locutorului la un conținut propozițional” [4]. Aceștia apreciază modalitatea drept o categorie semantică, parțial gramaticalizată, stabilindu-se trei tipuri de modalitate: epistemică, deontică și apreciativă, spre deosebire de alte orientări care includ și modalitatea alethică de inspirație logică [4]. P. Gherasim o vede ca „manifestare explicită a opțiunii vorbitorului” [5].

Modalitatea mai este interpretată și ca „raportare la realitate” [6] sau ca „raportare a vorbitorului la cele exprimate, racordate la realitate” [7-8]. În această ordine de idei, consemnăm și faptul că se face distincție între modalitate și pseudomodalitate „dinamică”, ce presupune prezența relațiilor obiective privitoare la conținutul referențial [4].

Această detaliere fugitivă am făcut-o din considerentele unei evidențieri a caracterului universal al categoriei modalității, proprie limbilor în general, dar cu mijloace specifice de actualizare pentru fiecare idiom în parte. Modalitatea este una dintre categoriile cele mai importante fără de care comunicarea interumană ar fi incoloră. La nivelul enunțului, tipologia vastă a sensurilor modalității, reclamând gama de stări intelectuale și afective ale subiectului vorbitor, poate fi actualizată/exteriorizată printr-o varietate largă a mijloacelor de expresie. În limba română aceste mijloace sunt de mai multe tipuri: lexicale [9] gramaticale, lexico-gramaticale, și prozodice [4].

Semiauxiliarele modale sau, mai recent, *verbe modale / modalizatori verbali / operatori modali* [4] constituie mijloace de marcarea a atitudinii subiective a locutorului față de realitatea descrisă prin limbaj. Ele prezintă particularități gramaticale specifice prin pierderea independenței funcționale drept consecință a atenuării unor caracteristici categoriale, fapt care a condus și la mutații pragmatice: vorbitorul poate privi realizarea unei acțiuni ca posibilă, necesară, dorită, permisă, aparentă, își poate asuma o obligație, poate reda capacitatea sau intenția realizării acțiunii ș. a.

Termenul preferat de majoritatea cercetătorilor care și-a cucerit o poziție mai stabilă nu numai în literatura de specialitate, ci și în gramatici este cel de *semiauxiliar*, remarcă C. Dimitriu [10]. Întrucât aceste verbe ocupă o poziție intermediară dintre auxiliarele propriuzise și verbele predicative, termenul de *semiauxiliar* este în măsură să acopere realitatea lingvistică dată.

A fost promovat și termenul de *operator modal*, propus de E. Vasiliu [apud 11], preluat și aplicat la predicatul verbal compus de M. Borchin [ibidem], ca mai târziu să fie utilizat și în GALR [4].

Ambii termeni acoperă realitatea vizată, atât cel de *semiauxiliar modal*, cât și cel de *operator modal*. Considerăm, în virtutea tradiției, că este mai acceptabilă denumirea de *semiauxiliare modale* pe care o vom promova în continuare.

Particularitățile sintactice ale acestor semiauxiliare au generat discuții contradictorii, problema rămânând încă în actualitate prin complexitatea ei și prin maniera de a interpreta faptele de limbă. Aceste controverse țin de aprecierea funcționalității lor ca mijloace lexicale sau lexicogramaticale de redare a modalității. Nu este stabilit un inventar concret al acestor verbe, numărul lor variind de la un cercetător la altul.

Lingviștii autohtoni au recunoscut caracterul nepredicativ unui număr mult mai mare de verbe, spre deosebire de opiniile unor cercetători, considerându-le semiauxiliare de modalitate. Astfel, S. Berejan, vorbind despre îmbinările infinitivale, atestă 43 de verbe „cu caracter modal”, pe care le distribuie în cinci grupe tematice [12]. O contribuție importantă la studiul semiauxiliarelor de modalitate este aceea a prof. A. Ciobanu, care atestă în limba română actuală 60 de verbe pe care le repartizează în 11 grupe tematice în funcție de sensul exprimat posibilitatea, necesitatea, dorința, capacitatea, încercarea, nesiguranța, simularea, confirmarea, îndrăzneala, preferința, permisiunea [13]. În studiul său despre infinitiv, I. Diaconescu indică aproximativ 34 de verbe din limba cronicarilor, care se supun distribuției *verb + a + infinitiv*, dar consideră infinitivul din îmbinările date cu funcție de subiect sau complement direct [14].

S. Berejan relatează că varianta de clasificare propusă „nu are nimic rigid și absolut”, multe din verbele atestate necesitând grupări suplimentare [12], chestiune care constituie subiectul preocupărilor dintre cele mai recente a cercetătoarei E. Zgârcibabă [15]. Astfel, cercetătoarea a delimitat circa 110 verbe, pe care le-a clasificat după principiul logico-semantic în 7 grupe tematice sau *microcâmpuri semantico-funcționale*.

Aceste oscilații în stabilirea configurației subclasei semiauxiliarelor de modalitate i-au obligat pe cercetătorii de mai târziu ai acestui fenomen lingvistic să precizeze criteriile în baza cărora poate fi demonstrat caracterul de semiauxiliar modal “trăsăturile lexicogramaticale care fac posibilă delimitarea acestei clase verbale, trăsături care să faciliteze formularea conceptului de semiauxiliaritate” [16]. De exemplu, pe baza următoarelor criterii: a) calitatea de verb de opinie/atitude; b) calitatea de indicator a cel puțin unei valori modale de referință; c) asocierea cu un verb la moduri nepersonale sau la conjunctiv echivalent cu infinitivul/participiul; d) calitatea de component al unui predicat verbal compus; e) calitatea de marcator al unor *modalități de re*.

Menționăm că considerațiile de factură semantică a semiauxiliarelor modale depind în mare măsură de datele de natură pragmatică cu care ajung deseori la consubstanțialitate. Pentru imaginea modernă a investigațiilor semantice este ilustrativ modelul de analiză avansat de B. Pottier [17], model care reprezintă o sinteză de direcții din care se exercită presiuni asupra unei micro sau macro unități semantice. În principal, acestea sunt: a) de interes lingvistic (contextul); b) de interes pragmatic (situaționalul, intenționalul și cognitivul).

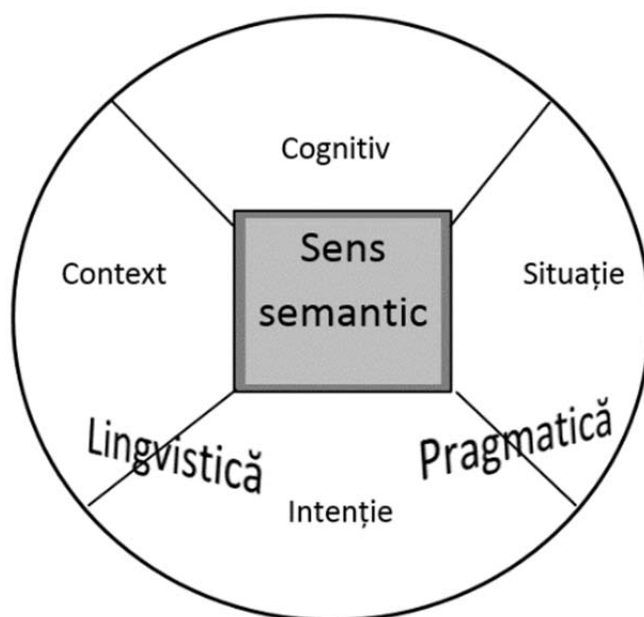

Figura 1. Modelul de analiză semantică după B. Pottier.

Preluarea strictă a acestui model ar crea falsa impresie că interesul lingvistic se manifestă pe o porțiune mai îngustă din conjunctura în care se înfiripă sensul semantic în comparație cu interesul pragmatic. În realitate, faptele colaterale antrenate în descrierea de sens semantic sunt suprapuse într-un context lingvistic de amploare variabilă care cuprinde date subsumabile unei situații de discurs (situaționalul, cognitivul, intenționalul) abordate prioritar de pragmatică.

Situația de discurs (sau situația de comunicare) constituie ansamblul de circumstanțe în care se realizează *enunțarea*. Situația de discurs înglobează cadrul fizic și social în care se produce enunțarea, imaginea pe care interlocutorii o au despre ea, ... evenimentele care au precedat enunțarea, ...identitatea interlocutorilor, ideea pe care fiecare dintre ei și-o face despre celălalt (inclusiv reprezentarea pe care fiecare dintre ei o are cu privire la ce gândește celălalt despre el.)

Prezentarea datelor esențiale din configurația situației de discurs este benefică pentru complexarea analizei semantice în cazul microunităților semantice pe care le generează semiauxiliarele. O dezvoltare pragmatică a investigației sensului ajută la alegerea variantei optime în prezentarea lui structurală, mai ales în situațiile în care, din cauza polisemiei elementelor sintagmatice, se pune problema opțiunii pentru una din posibilele variante de sens.

În timp ce adverbele de modalitate sunt în general monosemantice, toate semiauxiliarele de modalitate indică mai mult de un sens modal. Nu se poate pune însă semnul egalității între potențialul expresiv al semiauxiliarelor de modalitate. Numărul sensurilor din pletora semantică a unui semiauxiliar este direct proporțional cu frecvența acestuia în uzul lingvistic. Prin urmare, cele mai frecvente semiauxiliare - *a putea* și *a trebui* - dezvoltă și cele mai multe sensuri în spațiul modalității.

Pentru a demonstra caracterul dual al acestor semiauxiliare de modalitate considerăm oportună referința la discursurile de investitură ale președinților B. Obama, T. Băsescu și V. Voronin, care vor fi abreviate în continuare, în funcție de numele autorilor, ca B.O., T.B. și V.V. Opțiunea pentru cei trei președinți este aleatorie, fiind determinată de accesul liber la mesajele lor, pe internet. În același timp, am ales mesaje prezidențiale cu autori diferiți în ideea de a decela atât elementele recurente, cât și cele variabile.

Sensurile semiauxiliarului de modalitate *a putea*

Semiauxiliarul *a putea*, la forma afirmativă și negativă, are multiple valențe semantice modale:

- ca modalizator **alethic** indică:
 - valoarea modală <posibil>:

„Dacă politicienii nu vor explica cetățenilor care sunt costurile procesului de integrare, el se poate transforma într-un eșec. (T. B.)

- valoarea modală <imposibil>:

Nu putem sa vorbim de integrarea, cu demnitate, in Uniunea Europeana fără să nu rezolvăm problemele majore ale României: corupția și sărăcia. (T. B.)

- sensul modal /capabil/, derivate din valoarea modală <posibil>:

Mereu și mereu acești bărbați și femei au luptat, s-au sacrificat și au muncit până ce li s-a jupit palmele pentru ca noi să putem avea o viața mai bună. (B. O.)

- sensul modal /incapabil/, derivate din valoarea modală <imposibil>:

Astăzi vă spun că provocările cu care ne confruntăm sunt reale. Sunt grave și numeroase.

Nu vor putea fi învinse cu ușurință sau în scurt timp. (B. O.)

Lozincile, chiar dacă sunt deosebit de progresiste, nu pot asigura nimic. (V. V.)

- ca modalizator **epistemic** exprimă:
 - valoarea modală <probabil>:

Provocările noastre **poate** că sunt noi. Instrumentele cu care le vom învinge **poate** că sunt noi. (B. O.)

[...] și motiv pentru care un bărbat al cărui părinte acum mai puțin de șizeci de ani **ar fi putut** fi refuzat să fie servit într-un restaurant [...]. (B. O.)

- valoarea modală <cert>:

[...] vă spunem acum că spiritul nostru este mai puternic și **nu poate** fi frânt; nu ne veți supravețui și vă vom învinge. (B. O.)

- ca modalizator **deontic** redă:

- valoarea modală <permis>:

Acesta este sensul libertății noastre și al credoului nostru – motiv pentru care bărbați, femei și copii de toate rasele și de toate credințele se **pot** uni într-o sărbătoare în acest magnific mall, și motiv pentru care un bărbat al cărui părinte acum mai puțin de șizeci de ani **ar fi putut** fi refuzat să fie servit într-un restaurant **poate** să stea în fața dumneavoastră și să depună jurământul sacru. (B. O.)

- valoarea modală <interzis>:

Realizarea acestui scop **nu poate** fi amânată. (V. V.)

Din exemplele date până acum reiese complexitatea structurii semantice a semiauxiliarului de modalitate *a putea*, implicat în deservirea tuturor tipurilor de modalități logico-lingvistice. Datorită posibilității de departajare a principalelor sensuri dezvoltate în context lingvistic de *a putea* și de corelare funcțională a acestui verb cu câmpuri modale distincte, se pot delimita, artificial mai multe subtipuri ale verbului *a putea* – notate cu indici, corespunzătoare tipurilor de modalități pe care le exprimă:

- *a putea1* – corespunzător modalităților alethice și valorii fundamentale <posibil>;
- *a putea2* – corespunzător modalităților epistemice și valorii fundamentale și valorii fundamentale <probabil>;
- *a putea3* – corespunzător modalităților deontice și valorii fundamentale <permis>.

Între aceste trei subtipuri, care reprezintă sectoarele de expresivitate modală ale semiauxiliarului, se mențin legături semantice specifice oricărui cuvânt polisemantic, întrucât toate sensurile actualizate de *a putea* derivă direct sau indirect din semul nucleic <posibil>, definitoriu pentru *a putea1*.

Sensurile semiauxiliarului de modalitate *a trebui*:

La rândul său, semiauxiliarul de modalitate *a trebui* se remarcă prin numărul ridicat de valențe semantice modale. Acesta exprimă:

- ca modalizator **alethic**:
- valoarea modală <necesar> :

Anume de aceea astăzi noi **trebuie** să conștientizăm că în fața statutului stă o sarcină extrem de dificilă și, totodată extrem de importantă. (V. V.)

Așa a fost și în trecut. Și așa **trebuie** să fie și pentru generația de americani din prezent. (B. O.)

- valoarea modală <non-cesesară>:

Astăzi democrația semnifică pentru popor nedreptate și cinism, în cel mai bun caz, libertatea de a alege între două rele. Cuvântul “lege” a devenit sinonim cu “corupție”, “reformă” -cu “stagnare”,

“sărăcie” și “nenorocire”. Ca rezultat, comunitatea Internațională ne consideră cea mai coruptă țară din Europa, cea mai săracă din CSI. Și **nu trebuie** să dăm vina pe Vestul democratic sau pe Rusia contemporană! (V. V.)

- ca modalizator **epistemic** cu valoarea modală <probabil> și valoarea modală <cert>, nu s-au întâlnit în discursurile analizate.
- ca modalizator **deontic** :
 - valoarea modală <obligatoriu>:

Întreprinzătorul nostru s-a format în condiții de luptă inegală cu statul. Astăzi statul **trebuie** să-și achite datoriile față de acesta. Asigurat de rețeaua sa de misiuni și reprezentanțe diplomatice, statul **trebuie** să-și asume rolul de agent principal în prezentarea producției moldovenești pe piețele externe. (V. V.)

Președinția, Parlamentul, Guvernul, puterea judecătorească **trebuie** odată și pentru totdeauna să iasă din cadrul intereselor de grup, de castă sau de partid. Constituția Republicii Moldova **trebuie** să devină unicul suport eficient și acceptat pe care **trebuie** să se fundamenteze colaborarea puterilor în stat, și nu doar declarativ, ci de facto. (V. V.)

Nu voi accepta nici un amestec al politicului în instituțiile statului care **trebuie** să acționeze conform Constituției și legilor statului. Ele **trebuie** imediat depolitizate și puse în slujba cetățeanului. Conducătorii acestor instituții **trebuie** să știe că schimbarea puterii nu înseamnă că se schimbă stăpânii. (T. B.)

[...] nu putem să nu credem că ura veche se va stinge într-o zi, că linia care separă etniile se va topi curând, că pe măsură ce lumea devine tot mai mică, umanitatea noastră comună se va dezvălui curând, iar America **trebuie** să-și joace rolul de inauguratoare a noii ere de pace. (B. O.)

- sensul modal /recomandabil/, derivat din valoarea modală <obligatoriu>:

Statul contemporan **trebuie** să exprime în egală măsură interesele tuturor membrilor societății. Statul contemporan **trebuie** să creeze condiții pentru armonia acestor interese, să găsească compromisuri, să garanteze egalitatea tuturor în fața legii. Anume un astfel de stat va câștiga stima și încrederea poporului, anume așa scopuri vor coincide cu interesele de perspectivă ale vecinilor noștri geopolitici și ale comunității internaționale. (V. V.)

Apartenența la un partid politic sau altul **nu trebuie** să ne împiedice să lucrăm împreună pentru cetățenii care ne-au investit cu putere și, în egală măsură, cu responsabilitate. (T. B.)

Pentru că lumea s-a schimbat, și noi **trebuie** să ne schimbăm odată cu ea. (B. O.)

Evaluând aportul semantic al semiauxiliarului de modalitate *a trebui* în sfera modalității în același mod în care am apreciat sensurile modale ale verbului *a putea*, vom remarca și potențialul său polisemantic determinat de nuanțarea sensurilor de bază <necesar> și <obligatoriu>, sensuri care îi asigură funcționalitatea în trei tipuri logico-lingvistice de modalități. În consecință distingem trei subtipuri semantice ale semiauxiliarului *a trebui*:

- *a trebui*₁ – corepunzător modalităților alethice și semului fundamental <necesar>;
- *a trebui*₂ – corepunzător modalităților epistemice și semului fundamental <probabil>;
- *a trebui*₃ – corepunzător modalităților deontice și semului fundamental <obligatoriu>.

Sensul modal, rezumat la indicarea unei valori care aparține unui anumit tip de modalitate sau a unui sens modal derivat din aceasta, se determină contextual și explică incapacitatea semiauxiliarelor de modalitate de a forma singure predicatul unei propoziții. Ca verbe nepredicative, semiauxiliarele au doar funcția de formant predicativ, dependent de asocierea cu un verb plin, din punct de vedere semantic, în structura unui predicat. Prin urmare, în combinație cu un verb la moduri nepersonale sau cu un conjunctiv, semiauxiliarele de modalitate, ca și cele de aspect, formează un tip analitic de predicat, pentru care gramatica actuală folosește fie termenul de predicat verbal nominal compus, fie denumirea de predicat complex cu operator modal.

În general, în niciunul din contextele de ocurență specifice, semiauxiliarele nu se pot echivala cu un verb predicativ “plin” din punct de vedere semantic, ci doar cu adverbe/locuțiuni adverbiale, cu expresii verbale impersonale sau cu alte semiauxiliare de modalitate/verbe cu sens modal:

- *a putea1* – este sinonim cu adverbele de modalitate *posibil, imposibil*, cu locuțiunile adverbiale *cu puțință, cu neputință*, cu expresiile verbale *a fi posibil, a fi capabil, a fi în stare (să) etc.*
- *a putea2* – este sinonim cu adverbele de modalitate *probabil, incert*, sau cu expresia verbală *e incert* și poate fi echivalat funcțional cu modul prezumtiv etc.
- *a putea3* – este sinonim cu expresiile verbale impersonale *a fi permis, a fi interzis, a fi recomandabil*, sau cu verbele cu sens modal *a permite, a interzice etc.*
- *a trebui1* – este sinonim cu expresia verbală *a fi necesar*, cu locuțiunea verbală cu sens modal *a fi nevoie (să) etc.*
- *a trebui2* – este sinonim cu semiauxiliarul *a putea2*, cu adverbele de modalitate *probabil, cert, incert* și poate fi echivalat funcțional cu modul prezumtiv,

a trebui3 – este sinonim cu adverbele *obligatoriu, interzis*, cu expresiile verbale *a fi obligatoriu, a fi recomandabil, a fi interzis*, cu semiauxiliarele *a fi* și *a avea* și poate fi echivalat funcțional cu modul imperativ.

În loc de concluzii

Complementaritatea între modalități nu se manifestă doar prin faptul că ordinea tradițională a combinațiilor modale este modalitatea epistemică urmată de cea deontică, ci și prin polisemia și ambiguitatea unor expresii modale sau semiauxiliare modale analizate care pot fi interpretate atât în sens epistemic, cât și deontic.

Prin urmare, se poate constata că ambele modalități prezintă atât trăsături comune cât și diferențe. Printre trăsăturile comune menționăm apartenența modalizatorilor la aceleași categorii gramaticale și folosirea acestora atât în contexte epistemice, cât și deontice, cum este cazul semiauxiliarelor modale *a putea, a trebui*. Acestea pot semnifica necesitate și posibilitate, atât dintr-o perspectivă subiectivă, bazată pe inferențe, cât și dintr-o perspectivă autoritară, în stare să stabilească regulamente.

Studiul efectuat asupra acestui tip de discurs, ni-a permis să observăm predominanța expresiilor modale deontice în comparație cu cele epistemice. Întrucât discursurile politice urmăresc în linii generale să-i convingă pe receptori și să-i determine să acționeze într-un anumit fel, de exemplu, prin votarea unui anumit partid politic, era firesc de așteptat ca modalitatea deontică să fie întrebuințată mai frecvent decât cea epistemică. Astfel, în discursul politic, modalitatea orientată spre interlocutor, care nu afectează nivelul de adevăr al frazei, ci care implică realizarea acțiunii prezentate în aceasta, prevalează asupra

modalității orientate spre vorbitor, prin care acesta își manifestă gradul de implicare, de responsabilizare față de adevărul conținut în mesaj.

Sensul modal, rezumat la indicarea unei valori aparținătoare unui anumit tip de modalitate sau a unui sens modal derivat din aceasta, se determină, de regulă, contextual și motivează incapacitatea semiauxiliarelor modale de a forma singure predicatul unei propoziții. Ca verbe nepredicative, semiauxiliarele au doar funcția de formant predicativ, dependent de asocierea cu un verb plin, din punct de vedere semantic, în structura unui predicat.

Chiar dacă se consideră că doar contextul poate să definească sensul unui cuvânt, uneori acesta este insuficient pentru a discerne tipul de modalitate căruia aparține o anumită expresie, întrucât contextul nu este un dat invariabil, ci o construcție continuă la care participă și ascultătorul prin capacitatea de a infera și de a interpreta.

Bibliografie

1. Милосердова Е. В. *Семантика и прагматика модальности (на материале простого предложения современного немецкого языка)*. Воронеж: Издательство Воронежского Университета, 1991.
 2. Овсейчик Ю. В. *Модальность возможности: семантический и прагматический аспекты (на материале французского языка)*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Минск, 2004.
 3. Diaconescu I. Modalizare și modalizatori . În: *Limbă și Literatură*, 1987, Vol. XLI, nr. 1, pp. 5-9.
 4. Gramatica limbii române. Vol. II. *Enunțul*. București: Editura Academiei Române, 2005.
 5. Gherasim P. *Semiotica modalităților (o analiză contrastivă româno-franceză)*. Iași: Casa Editorială „Demiurg”, 1997.
 6. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в русском языке. В: *Избранные труды. Исследования по русской грамматике*. Москва: Наука, 1975, стр. 53-87.
 7. Немец Г. П. *Актуальные проблемы модальности в современном русском языке*. Ростов-на-Дону: Издательство Ростовского Университета, 1991.
 8. Гак В. Г. *Теоретическая грамматика французского языка*. Синтаксис. Москва: Высшая школа, 1986.
 9. Mățaș N. Câteva observații asupra unor procedee lexicale de redare a nuanțelor de aspect. În: *Analele Științifice ale Universității de Stat din Chișinău (filologie)*, 1969, Vol. 93, pp. 38-51.
 10. Dimitriu C. *Tratat de gramatică a limbii române*. Morfologia. Iași: Institutul European, 1999..
 11. Borchin M. Particularitățile morfosintactice ale semiauxiliarelor de modalitate. În: *Analele Universității din Timișoara*, 1995, pp. 53-59.
 12. Berejan S. *Contribuții la studiul infinitivului moldovenesc*. Chișinău, 1962.
 13. Ciobanu A. *Conjunctivul și întrebuintarea lui în sintagmele predicative în limba moldovenească literară contemporană*. Disertație pentru obținerea gradului științific de candidat în științe filologice. Chișinău, 1960.
 14. Diaconescu I. *Infinitivul în limba română*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1977.
 15. Zgârcibabă E. *Problema predicatului verbal compus cu semiauxiliare modale în limba română actuală*: Autorefer. tezei dr. în filologie. Chișinău, 2008, 23 p.
 16. Hazy Șt. *Predicativitatea: determinare analitică contextuală*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1997.
 17. Pottier B. La sémantique et son environnement. In: *Actes du XVII-e Congrès International de linguistique et philologie romanes*. 1986, vol I. pp. 475-481.
- Documente electronice:*
18. President Barack Obama's Inaugural Address, January 21, 2009. [online]. [accesat 12.11.2018]. Disponibil: <https://www.whitehouse.gov/blog/2009/01/21/president-barack-obamas-inaugural-address>
 19. Discursul președintelui României, Traian Băsescu, la ceremonia de depunere a jurământului în fața Camerelor Reunite ale Parlamentului României, Palatul Parlamentului, 21 decembrie 2004. [online]. [accesat 14.10.2018]. Disponibil: http://www.presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=5866&PRID=ag
 20. Discurs de investitură al Președintelui Republicii Moldova Vladimir Voronin, 4 aprilie 2001. [online]. [accesat 4.12.2018]. Disponibil: <http://www.e-democracy.md/elections/presidential/2001/>